

การศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ
A STUDY OF SITUATIONS AND PROBLEMS OF EDUCATIONAL POLICY IMPLEMENTATION
FOR THE DEVELOPMENT OF DISABLED CHILDREN'S QUALITY OF LIFE

นางสาววิภาสรี บุญชูช่วย *

Wipasiri Boonchuchuay

ผศ.ดร.ชื่นชนก โควินท์ **

Asst. Prof. Chuenchanok Kovin, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารระดับกระทรวง ผู้บริหารระดับโรงเรียน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ครูชำนาญการ คณะอนุกรรมการด้านคนพิการ และเครือข่ายคนพิการที่ทำงานด้านการขับเคลื่อนนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารระดับกระทรวงเห็นว่านโยบายและแผนในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมีความครอบคลุมทำให้เด็กพิการได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น 2) ผู้บริหารระดับโรงเรียนเห็นว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับนี้ในการแปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติของบุคลากรในสถานศึกษา โดยจะต้องกำหนดแผนตามแบบแผนของกระทรวงศึกษาธิการ 3) ภาควิชาขององค์กรคนพิการให้ความสำคัญขับเคลื่อนนโยบายเพื่อเพิ่มการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของกลุ่มคนพิการ โดยต้องทำความเข้าใจความต้องการของคนพิการกับความพร้อมของส่วนราชการ ขับเคลื่อนเพื่อทำงานร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ ปัญหาที่พบคือ การขาดแคลนบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ ความเข้าใจไม่ตรงกันในการนำนโยบายหรือกฎหมายไปสู่การปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้งซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน และการขาดองค์ความรู้เชิงวิชาการที่สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: wipasiriboo@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: kchuench@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

This research aims to study situations and problems on educational policy implementation of for the development of the disabled children's quality of life through qualitative research. The data is collected through interviews with ministerial executives, school executives, policy analysts, Professional Level Teachers, sub-committee members involved with people with disability, and networks for people with disability involved in policy implementation.

The study finds that 1) Ministry executives argue that policies and plans on education for people with disability are coherent with the laws that provide people with disability opportunities and access to education, 2) The perspectives of school executives argue that policy implementation would be translated into practice through school executives. In translating policy into practice, it is imperative that school executives follow the guidelines from the Ministry of Education, 3) Focus on the importance of policy implementation to increase educational access for people with disability by understanding interests of people with disability and preparedness of the public sector to push forward inclusiveness in the public administration. The study finds the following issues: lack of personnel on Special Education, different mindsets towards policy and legal implementation, reshuffling of executives affecting the work, and lack of academic knowledge supporting policy implementation.

คำสำคัญ: นโยบายการศึกษา / การขับเคลื่อนนโยบาย / คุณภาพชีวิตเด็กพิการ

KEYWORDS : EDUCATIONAL POLICY / POLICY IMPLEMENTATION / DISABLED CHILDREN'S

บทนำ

คนพิการเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม ที่มีบทบาทในฐานะทรัพยากรมนุษย์ที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมให้ประเทศชาติเกิดความเจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกับบุคคลอื่น หากได้รับการพัฒนาศักยภาพโดยการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้รับการศึกษา การฝึกและพัฒนาอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถดำรงชีวิตพึ่งตนเองและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันมีนโยบาย บทบัญญัติทางกฎหมาย แผนการดำเนินงานและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ทำให้เห็นได้ว่าภาครัฐให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 1 มาตรา 8 กำหนดให้การศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หมวด 2 มาตรา 10 ระบุให้มีการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย ทุกพลภาพ และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

2. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 หมวด 1 มาตรา 5 ระบุให้ผู้พิการเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และตามมาตรา 18 ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

3. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559) โดยมีเป้าหมายเพื่อคนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ในระดับสากลประเทศต่างๆ มีมุมมองต่อคนพิการในประเทศของตนว่า พลเมืองทุกคนในสังคมย่อมมีสิทธิในการได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายในรัฐของตนเอง ซึ่งคนพิการก็ถือว่าเป็นพลเมืองของรัฐมีความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองเหมือนคนทั่วไป ต้องการได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่อหน้ากฎหมาย แต่ความต้องการขั้นพื้นฐานเหล่านั้นได้ถูกความพิการขัดขวางไม่ให้คนพิการได้รับอย่างเต็มที่ ทำให้คนพิการมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิตในหลายๆ ด้านจำเป็นที่จะต้องกำหนดข้อกำหนดที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสถานะของคนพิการเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปซึ่งองค์การสหประชาชาติ ถือว่าสิทธิคนพิการนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่จะต้องได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายสากลด้วย เช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิคนพิการปี ค.ศ. 2006 โดยในด้านของสหภาพยุโรปได้รายงานการดำเนินงานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) ว่ามีนโยบายและออกกฎหมายให้การช่วยเหลือให้คนพิการได้ใช้ชีวิตได้อย่างเต็มที่ โดยมีส่วนร่วมในสังคมและในทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ เช่น เข้าถึงการมีส่วนร่วมความเสมอภาคการจ้างงาน เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรม การคุ้มครองทางด้านสุขภาพ โดยออกเป็นกฎหมาย (The European Union, 2014)

จากอนุสัญญาฯ ดังกล่าวประเทศต่างๆ ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ลาว เวียดนาม หรือประเทศอื่นๆ ที่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการสากล เห็นว่าประเทศไทยได้ตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิของคนพิการโดยได้ออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับคนพิการซึ่งสามารถรับประกันการคุ้มครองสิทธิคนพิการในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ในทางน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติยังเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาว่าทำไปสู่การปฏิบัติจริงหรือไม่ (พงษ์พันธ์ ไชยสิทธิ์, 2557)

การน่านโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพความเป็นจริงในกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนานโยบายให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ดีขึ้น ขั้นตอนของการน่านโยบายไปปฏิบัติ องค์การที่เกี่ยวข้องจะรับนโยบายไปปฏิบัติ การปฏิบัติตามจะออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การดำเนินกิจกรรมด้านการผลิต ด้านบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ หรือบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบ เป็นต้น

การน่านโยบายไปปฏิบัติเป็นการแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายซึ่งอาจเป็นกฎหมาย หรือคำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีให้เป็นแนวทาง แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรต่างๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด การออกแบบองค์การและการดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโครงการที่กำหนดไว้ โดยการน่านโยบายไปปฏิบัติช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ตลอดจนเพื่อจัดทำข้อคิดเห็นแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในอนาคต (มยุรี อนุমানราชชน, 2556)

จากการศึกษาเอกสารเบื้องต้น พบว่าในประเทศไทย ยังมีปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาคนพิการ ตัวอย่างเช่น ตามกำหนดพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยได้กำหนดให้มีครูการศึกษาพิเศษแก่คนพิการตามสถาบันการศึกษาทั่วไปในสังคมตามมาตรา 3 วรรค 5 ว่าครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาของรัฐ และเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกำหนดที่เหมาะสมต่อการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านคนพิการเพื่อตอบสนองเด็กพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในการจัดการเรียนรู้ ครูโดยเฉพาะครูการศึกษาพิเศษกลับมีไม่เพียงพอและที่มีอยู่ก็ยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ขาดกิจกรรมหรือแผนปฏิบัติงานที่พัฒนาศักยภาพครู และในความเป็นจริงไม่ใช่เพียงแต่ครูการศึกษาพิเศษเท่านั้นยังหมายรวมถึงแพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล ก็ควรจะต้องสามารถคัดกรองคนพิการได้ เพราะการจะรอส่วนกลางอย่างเดียวคงไม่ทันการณ์ ที่สำคัญประเด็นเหล่านี้ควรจะถูกสอดแทรกลงไปในระบบการศึกษาของคนพิการตั้งแต่แรกเริ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสร้างคนที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือมากขึ้น เพราะมีอัตราคนพิการที่ยังเข้าไม่ถึงระบบการศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากข้อมูลรายงานการสำรวจความพิการ พ.ศ.2555 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานผลสำรวจความพิการ พบว่า ประเทศไทยมีประชากรที่พิการประมาณ 1.5 ล้านคน(ร้อยละ 2.2 ของประชากร) และพบว่าประชากรที่พิการอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 22.4 ที่ไม่ได้รับการศึกษา และมีมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.6) ที่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

นอกจากนี้จากสถิติข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2559 มีจำนวน 1,567,571 คน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559) ในจำนวนนี้คนพิการทางการได้ยินตามจำนวนคนพิการที่มีบัตรคนพิการ มีจำนวน 257,628 คน แต่สำนักงานสถิติรายงานว่าจำนวนคนพิการทางการได้ยินรวมทุกกลุ่มอายุมีจำนวน 280,680 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

ส่วนข้อมูลด้านการศึกษาจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รายงานจำนวนตัวเลขนักเรียนชั้นระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งระดับปวช.ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ณ วันที่ 24 ธันวาคม 2556 มีจำนวน 12,901 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวน 4,321 คน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556) แต่สำนักงานสถิติแสดงตัวเลขคนพิการทางการได้ยิน ช่วงวัย 5-24 ปี ซึ่งเป็นช่วงวันเรียนมีจำนวน 12,973 คน ทำให้เห็นได้ว่าจากข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ทำการรวบรวมนั้น มีความคลาดเคลื่อน ไม่สะท้อนข้อมูลที่ถูกต้องที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริง รวมถึงยังเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีตัวเลขเด็กพิการที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับปัจจัยการขับเคลื่อนงานด้านคนพิการที่ยังไม่นับรวมคนพิการให้เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของตนเอง คือ มีนโยบาย มีกฎหมายด้านคนพิการแต่การบังคับใช้กฎหมายและการตัดสินใจในการบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มข้นเพียงพอที่จะช่วยให้คนพิการได้รับสิทธิเข้าถึงการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งจากงานวิจัยของโสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช (2556) เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการว่า ควรมีการศึกษา

ประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการที่อยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารระดับกระทรวง ผู้บริหารระดับโรงเรียน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ครูชำนาญการ คณะอนุกรรมการด้านคนพิการ และเครือข่ายคนพิการที่ทำงานขับเคลื่อนนโยบายซึ่งคลุกคลีกับการทำงานด้านการออกแบบ กำกับติดตาม และมีอิทธิพลต่อการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรื่องของสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ
2. ดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยอาศัยความเห็นจากคณะกรรมการในการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ท่านแรกที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแบบเจาะจง และให้ผู้สัมภาษณ์ท่านแรกเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ท่านถัดไป โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์จำนวน 12 ท่าน
  - 1) รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
  - 2) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
  - 3) ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 4) ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษและเรียนร่วม สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 5) ตัวแทนผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
  - 6) ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการ
  - 7) ตัวแทนครูชำนาญการ สาขาการศึกษาพิเศษ
  - 8) ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วมดีเด่น(อันดับ 1 ระดับประเทศ)

9) ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

10) ประธานคณะอนุกรรมการด้านคนพิการ ในคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

11) ประธานกรรมการมูลนิธิสากลเพื่อคนพิการ

12) เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการจัดกลุ่มข้อมูล จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อตอบปัญหาการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ

ผลการวิจัย

สภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีดังนี้

ส่วนที่ 1 จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าผลพวงจากการมีกฎหมาย พระราชบัญญัติกฎกระทรวงและนโยบาย ทำให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้คนพิการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการนำนโยบายไปปฏิบัติส่งผลให้เด็กพิการทุกประเภทได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป หรือในศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการซึ่งยังมีไม่มากนัก โดยสถานศึกษาเหล่านี้ได้จัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualize Education Program : IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualize Implementation Program : IIP) มีการนำเลข 13 หลักมาใช้ในการจัดทำระบบข้อมูลทำให้คนพิการได้รับการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าคนพิการในวัยเรียนจะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นแต่ยังมีคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการการศึกษาอีกจำนวนมาก ยังขาดแคลนบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขาดการบูรณาการและเจ้าภาพหลักในการเชื่อมโยง ประสานงานด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ และการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการยังไม่ต่อเนื่อง และเจตคติของผู้บริหารบางส่วนไม่ตระหนักถึงสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของคนพิการ

ส่วนที่ 2 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ พบว่า

1. ผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ เห็นว่าถึงนโยบายและแผนการทำงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ คือเด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง มีคุณภาพ เพราะตามรัฐธรรมนูญได้ระบุให้เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการที่ครอบคลุมในเนื้อหาของกฎหมาย อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติการจัด

การศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2555-2559 ซึ่งทำให้คนพิการได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นมีการให้ความสำคัญและประกาศโดยสพฐ. ให้ปี 2559 เป็นปีแห่งความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยมีแนวทางในการจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อขยายโอกาสให้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการจำเป็น มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำเพื่อให้เด็กกลุ่มนี้มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในการดำรงชีพอยู่ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากภาพรวมการขึ้นทะเบียนผู้พิการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระบุว่า ขณะนี้มีประชากรผู้พิการประมาณ 1.5 ล้านคน ขณะที่ปัจจุบัน สพฐ. ดูแลได้เพียง 4 แสนกว่าคน (อำนาจ วิชยานุวัติ, 2559)

จากพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มีการระบุแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการการศึกษาคนพิการ ซึ่งทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานและออกกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการจัดการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการทั้งในส่วนการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา การจัดการศึกษาเอกชน การจัดการศึกษานอกระบบโดยในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย(กศน.) มีการทำงานในกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และการประสานงานเพื่อเชื่อมโยงกับมูลนิธิ ชมรม กลุ่มสมาคมต่างๆ ในระดับพื้นที่เพื่อที่จะให้ได้รับโอกาสการสนับสนุนและเชื่อมโยงทรัพยากร เช่น การจัดอบรมเรื่องทักษะอาชีพสำหรับคนพิการ การแนะแนวเรื่องการศึกษาต่อให้กับคนพิการ และมีหลักการให้สร้างการเชื่อมโยงทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในการศึกษาแม้แต่โรงเรียนในสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนก็จัดการศึกษาให้สำหรับเด็กคนพิการ และเนื่องจากแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการรัฐบาลได้จัดทำแผนงบประมาณ มีกองทุนที่สนับสนุนการศึกษาของคนพิการ มีการทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ก็จะเป็นอีกส่วนหนึ่งในการช่วยเสริมหลักจัดการการจัดสรรงบประมาณในระบบงบประมาณปกติ จนขณะนี้สามารถจัดให้คนพิการเรียนฟรีถึงระดับปริญญาตรี และให้บริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาได้ทั่วถึงเพิ่มมากขึ้นตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

ผู้บริหารระดับโรงเรียน มีความเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้องค์กรพัฒนาไปได้ และการที่จะเป็นไปตามนโยบายนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง หากมีนโยบายระดับกระทรวงออกมา ต้องศึกษานโยบายของกระทรวงว่ามีลักษณะอย่างไร และจะแปลงมาสู่การปฏิบัติของเขตพื้นที่ หรือสถานศึกษาอย่างไร เพราะฉะนั้นเวลาทำงานผู้บริหารจะจัดประชุมคร่าวๆ นโยบายคืออะไร จะกำหนดแผนอย่างไรโดยยึดตามแบบจากแผนของกระทรวง และแผนของจังหวัด หากจะคิดเป็นโครงการหรือกิจกรรมใด ต้องมองย้อนไปแผนที่พูดถึงทุกครั้ง และอ้างถึงนโยบายระดับกระทรวงว่าสอดคล้องกันในส่วนไหน ผู้บริหารระดับโรงเรียนบางท่านในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้มีส่วนร่วมในการร่วมยกร่างนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กพิการ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียน คือ การจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการของโรงเรียนที่ต้องสนองตอบต่อนโยบายระดับกระทรวง และ

เชื่อว่าในฐานะผู้ปฏิบัติตามนโยบาย หลังจากการทำงานแล้วเกิดความสำเร็จจำต้องรายงานผลให้ตรงกับตัวชี้วัดของกระทรวงเช่นกัน ซึ่งจะสอดคล้องกับเรื่องงบประมาณ ซึ่งงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนที่ทำ มีขั้นตอนการกำกับติดตาม การนิเทศติดตาม แผนงบประมาณ และสรุปผลการดำเนินการ แต่มองว่าในเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ กฎหมายต่างๆ ในงานคนพิการมีหลายฉบับ ทำให้ไม่ทราบว่า จะปฏิบัติตามระเบียบอะไร แต่กฎหมายช่วยป้องกันการทำความผิด และเป็นข้อบังคับให้ต้องทำการจัดการศึกษาให้คนพิการ ทำให้ครูและผู้ปกครองเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กได้เรียน โรงเรียนก็จะปฏิเสธการรับเด็กไม่ได้ แต่ในการสอนบางครั้งครูไปละเมิดตัวเด็กพิการโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เรื่องของการทำโทษ เรื่องของการไม่ให้สิทธิเสรีภาพอย่างเต็มตามประสิทธิภาพของคนพิการ ครูอาจจะไม่ใช่สื่ออุปกรณ์ที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการพัฒนาเด็กพิการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ครูต้องเรียนรู้ รวมทั้งครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกัน มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยดำเนินการวางแผนและตั้งเป้าหมายร่วมกันว่าจะมีการทำงานในลักษณะอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่ประสบจะต้องเรียนรู้และปรับในแผนการดำเนินงานในปีต่อไป

สำหรับภาคีเครือข่ายองค์กรคนพิการแล้ว ให้ความสำคัญกับการทำงานเชื่อมโยงในทุกประเด็นของคนพิการ ขับเคลื่อนในหลายเรื่องรวมทั้งเรื่องของการศึกษาของคนพิการ และมีความพยายามในการทำงานกับทุกรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ รวมถึงภาคีขับเคลื่อนเพื่อกลุ่มชายขอบในสังคม ทั้งผู้สูงอายุ เด็ก สตรี ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีความต้องการที่ใกล้เคียงกัน การขับเคลื่อนงานมีการทำงานโดยการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ และศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ ซึ่งจะมีครูที่มาจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จัดการศึกษาให้แก่คนพิการและทำการประเมินและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) ซึ่งเด็กทุกคนไม่ใช่แต่เด็กพิการทุกคนจะได้รับบริการทางการศึกษาตามความต้องการของแต่ละบุคคล ในการขับเคลื่อนนโยบายด้านคนพิการ มองว่าการขับเคลื่อนในภาพรวมจะเกิดจากการนำของกลุ่มคนพิการเป็นหลัก โดยมีหน่วยงานของรัฐและฝ่ายการเงินให้ความสนับสนุนตามสมควร ผู้นำกลุ่มคนพิการจะมีลักษณะขององค์กรที่เป็นองค์กรของคนพิการและองค์กรที่ทำงานด้านคนพิการทำงานร่วมกัน โดยอาศัยความรู้ประสบการณ์ และกรอบแนวคิดในเชิงสากล โดยการทำงานเชิงขับเคลื่อน (Movement) เช่น การขับเคลื่อนให้มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิ การขับเคลื่อนให้รับคนพิการเข้าเรียน การขับเคลื่อนให้มีการจ้างงานคนพิการ การขับเคลื่อนให้คนพิการมีสิทธิในการขับขี เป็นต้น และประกอบกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Idea) ของผู้นำที่เกิดขึ้นตามยุคตามสมัย การสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมในกลุ่มของผู้นำทางคนพิการ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะมีกระบวนการการมีส่วนร่วมขององค์กรและเครือข่าย นั้นหมายความว่า การจะผลักดันถ้าเป็นกฎหมายหรือเป็นเรื่องที่สำคัญๆ ก็มักจะผ่านการจัดเวทีการมีส่วนร่วมมาก่อนข้างเยอะ

นอกจากนั้นในการการขับเคลื่อนนโยบายต้องทำความเข้าใจและการหาจุดกึ่งกลางระหว่างความต้องการของคนพิการกับความพร้อมของส่วนราชการ ทั้งในแง่บุคลากร หน่วยงานที่สนับสนุน งบประมาณ เช่น การมีสื่อ เทคโนโลยีสำหรับการเรียนของคนพิการ ทำอย่างไรให้ทั่วถึง การจัดสรรให้เด็กพิการที่อยากเรียนต้องได้เรียน ในทางทฤษฎีทำได้แต่ในทางปฏิบัติแล้วเด็กจะออกจากบ้านไปโรงเรียนอย่างไร จะใช้ชีวิตในโรงเรียนอย่างไร ครู บุคลากรทางการศึกษาจะจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้อย่างไร เพราะหากไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้เด็กได้ ปัญหาจะตกอยู่กับเด็ก หากถามถึงความต้องการของคนพิการในชนบทส่วนใหญ่

ต้องการความช่วยเหลือเรื่องของสวัสดิการ เบี้ยคนพิการเพื่อที่จะดำรงชีวิต มากกว่าต้องการเรียนหนังสือ และข้อเท็จจริงก็คือ มีเด็กพิการจำนวนมากที่อยู่ต่างจังหวัดที่อาจจะมีชื่อหรือมีทะเบียนอยู่ในโรงเรียนแต่ตัวจริง ๆ ไม่ได้ไปเรียนหนังสือ มีอยู่จำนวนมาก เพราะฉะนั้นอาจยังไม่เชื่อเรื่องของการศึกษา ไม่เชื่อว่าลูกหลานของตนที่เป็นคนพิการจะทำงานได้

สิ่งที่ต้องการเสนอให้ทำการเสริมพลังให้คนพิการและครอบครัว ตระหนักในสิทธิ คุณค่าและศักดิ์ศรี และสร้างให้คนในสังคมเกิดเจตคติที่ไม่เป็นการกีดกันคนพิการ แสดงให้เห็นว่ายังมีนโยบายหลายๆ นโยบายของรัฐบาลที่ไปอุปถัมภ์ประชาชนมากกว่าที่จะไปทำให้ประชาชนเข้มแข็ง ควรจะพัฒนาศักยภาพ สร้างโอกาสที่เท่าเทียม ซึ่งนโยบายต่อคนพิการก็ควรจะออกมาในลักษณะเดียวกัน

อภิปรายผล

การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ พบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆ มีความเห็นที่แตกต่างกัน อันได้แก่

1. ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมที่อยู่ภายใต้แผนการดำเนินงานนั้นต้องเห็นออกมาเป็นรูปธรรม เรื่องของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเรื่องจำเป็น เพราะการนำนโยบายไปปฏิบัติถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการนโยบายเป็นการบริหารนโยบาย การพัฒนาแผนงาน การออกคำสั่ง การกำหนดกิจกรรมที่ครอบคลุม ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ทั้งที่อยู่ในระบบราชการและเอกชนเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์นโยบาย ที่ประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบายและการวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับของนโยบาย นอกจากนี้การนำนโยบายไปปฏิบัติได้รับการมองว่าเป็นกฎหมายที่มีตัวแสดง องค์การ วิธีปฏิบัติและเทคนิคต่างๆ ที่หลากหลาย ทั้งนี้การทำความเข้าใจเป้าหมายนโยบาย การวิเคราะห์วัตถุประสงค์นโยบาย การจัดระบบและกลไก ทั้งจัดรูปแบบ องค์การ การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การประสานหน่วยงาน รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรเป็นเรื่องสำคัญเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างต่อเนื่อง ข้าราชการในฐานะบุคคลแบ่งเป็นหลายระดับ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารโครงการ และผู้ให้บริการต่างมีความสำคัญซึ่งกันและกันในการสนับสนุน ส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ และผู้ที่ได้รับผลจากนโยบายทั้งในกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์ก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยให้เกิดการปรับแก้กฎหมายหรือนำเสนอนโยบายเพื่อความมั่นคง หรือเกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด ดังนั้นการศึกษาก่อนนำนโยบายไปปฏิบัติจึงมีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน คือมีกิจกรรมหนึ่งเกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็มีผลกระทบต่อกิจกรรมที่ตามมาด้วยและเกิดการเปลี่ยนแปลง แผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือกฎหมายจนกระทั่งดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย

2. การวางแผนและการออกแบบการทำงานที่ดีเป็นส่วนหนึ่งของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และหากแผนนั้นต้องออกมาจากผู้บริหารที่มีความสามารถในการส่งต่อความคิด ความเข้าใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บริหาร หากมีผู้นำที่มีความสามารถในการนำหลักคิดสากล มาใช้ในการอธิบายให้กับผู้ที่มีอำนาจ คือ รัฐบาล เข้าใจได้จะเป็นผลดี หากศึกษาวิวัฒนาการของงานด้านคนพิการตั้งแต่ปี 2524 ที่มีการจัดตั้งสภาคนพิการ ก็เริ่มมี

การผลักดัน พระราชบัญญัติเกี่ยวกับคนพิการ จนกระทั่งปี 2534 เกิดพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2534 หลังจากนั้นกฎหมายก็ไม่ได้มีการบังคับใช้ในทันที หลังจากนั้นประมาณ 3 ปี ถึงเกิดการนิยามเรื่องสิทธิคนพิการ เป็นช่วงที่สังคมเริ่มคำนึงถึงเรื่องสิทธิของประชาชน และช่วงหลังปี 2540 มีบทบาทของภาคประชาชนเข้ามาสูงขึ้น ทำให้งานในประเด็นเรื่องคนพิการเป็นที่สนใจ สื่อเป็นแรงหนุนและแรงกดดันรัฐบาลให้ดำเนินการเรื่องคนพิการ ในขณะที่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งต้องการได้คะแนนเสียงจากประชาชน คนพิการจึงมีจุดแข็งที่เวลาขับเคลื่อนประชาชนก็อยู่ข้างกลุ่มคนพิการมากกว่ารัฐบาล จึงต่อรองกับรัฐบาลได้ ประกอบกับองค์กรคนพิการในฐานะองค์กรอิสระ เข้ามาช่วยภาครัฐ ข้อดี คือ ภาครัฐที่ทำงานไปจะยั่งยืนแต่อย่าไม่ยืดหยุ่น ต่างจากองค์กรอิสระในภาคประชาสังคมที่สามารถเป็นส่วนหนุนเสริม รัฐต้องอย่ามองว่าภาคประชาสังคมเป็นตัวป่วนให้มองว่าหนุนเสริมกัน

3. การมองเห็นเป้าหมายร่วมกัน และมุ่งเน้นให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบของบุคลากรในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับกระทรวงถึงระดับปฏิบัติการถือเป็นส่วนสำคัญในการกระบวนการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติด้วยกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ โดยการส่งเสริมความเป็นกัลยาณมิตรของผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้วยความรับผิดชอบร่วมกัน และวิธีการอื่นๆ ด้วยความทุ่มเท ในหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยผ่านกระบวนการใคร่ครวญภายใน และภายนอกก็จะทำให้บุคลากรได้บ่มเพาะ ปัญญา ควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่างๆ เท่าที่จะทำได้ พร้อมกับการสร้างโอกาสการบรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น ตามนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งมีหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งให้สนับสนุนในเรื่องเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ให้กับคนพิการตามความเหมาะสมของสถานะแต่ละบุคคลที่เป็นผู้เรียนด้วย รวมทั้งได้กำหนดห้ามสถานศึกษาปฏิเสธ ไม่รับคนพิการเข้าเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในสังกัดใดก็ตาม เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โรงเรียนสาธิต โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในขณะนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ปฏิเสธการรับเด็กพิการ แต่ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนยังเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม อีกทั้งการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ยังเกิดความติดขัดหรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกันขององคาพยพที่เกี่ยวข้อง เวลาใช้งานจริงของกฎหมายจะเกิดความไม่ต่อเนื่องระหว่างนโยบายกับส่วนงานภาคปฏิบัติ และบุคลากรที่ความรู้ความสามารถด้านงานคนพิการค่อนข้างขาดแคลน

4. ในการนโยบายนโยบายการศึกษาของคนพิการไปปฏิบัตินอกกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่โดยตรงแล้ว เครือข่ายที่เป็นเอกชนหรือองค์กรที่มีส่วนได้เสียอย่าง ภาคีเครือข่ายองค์กรคนพิการก็มีส่วนในการขับเคลื่อนงานเพื่อคนพิการส่วนใหญ่ ปัจจุบันยังเห็นว่าเป็นกลุ่มคนพิการและคนที่ทำงานเพื่อคนพิการกลุ่มอื่นๆ ซึ่งเห็นว่าแตกต่างจากประเด็นงานพัฒนาอื่นที่คนขับเคลื่อนจะไม่ใช่คนเป็นเจ้าของปัญหาโดยตรง และในการขับเคลื่อนงานคนพิการในปัจจุบันยังขาดองค์ความรู้เชิงวิชาการ งานศึกษาวิจัย และข้อเสนอเชิงนโยบายซึ่งจะช่วยในการขึ้นนำการทำงานเพื่อคนพิการ

ความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนนโยบายนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการต้องมาจากการสานพลังจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งบุคลากรในภาครัฐ ภาคเอกชน เครือข่ายองค์กรคนพิการ กลุ่มผู้

ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์จากนโยบายมองเป้าหมายร่วมกัน ศึกษาและทำความเข้าใจความแตกต่างขององค์กรที่ร่วมกระบวนการขับเคลื่อนนโยบาย อาศัยการมองว่าทุกส่วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมองเป้าหมายที่คนพิการและสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่มีส่วนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กพิการจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการสนับสนุนด้านความรู้ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็น
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กพิการ ควรสร้างความชัดเจนเรื่องการจัดการศึกษา โดยออกกฎหมาย นโยบาย แผนงานและแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้ปกครอง ครูผู้สอนได้มีสิทธิเลือกแนวทางที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพและปัญหาของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น จึงเห็นว่า

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการในระดับอุดมศึกษาด้วย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการที่จัดโดยศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ (ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ โดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น)

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

พงษ์พันธ์ ไชยสิทธิ์. (2557). การคุ้มครองสิทธิคนพิการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และประเทศอื่นๆ. วารสาร MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences, 3, 100-129, 2557.

มยุรี อนุมานราชธน. (2556). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). การสำรวจความพิการ พ.ศ.2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2556). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2557 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ.

โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช. (2556). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ: กรณีศึกษาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

อำนาจ วิทยานุกูล. (2559). *ชม ครม.ประกาศปี 59 ร่วมจัดการศึกษาพิเศษ*. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=45098&Key=hotnews>

ภาษาอังกฤษ

The European Union. (2014). *Report on the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)*. Brussels: The European Union.